

Praha, 5. června 2008

Posudek na diplomovou práci Michaely Appeltové:

Ve víru událostí: YWCA a spolkový život v roce 1948

Hodnocení: 9 bodů; známka výborně (1)

Komentář:

Předkládanou diplomovou práci Michaely Appeltové na téma před- a poválečné existence ženské organizace YWCA a likvidace spolkového života v Československu v období začátku komunistického režimu v roce 1948 z hlediska kritické genderové analýzy celkově hodnotím jako vynikající a mimořádně přínosnou. Před evaluací samotné diplomové práce považuji za důležité zasadit ji do širšího kontextu autorčina intelektuálního a akademického vývoje, který vysvětluje a odráží mnohé z toho, co budu komentovat následně. S autorkou úzce konzultačně spolupracuji již více než čtyři roky, neboť jsem vedla nejen její diplomovou práci, ale i práci bakalářskou, jež byla úspěšně obhájena před třemi lety. V těchto několika letech, a zejména pak v posledních dvou, jsem u autorky zaznamenala obrovský, téměř skokový posun v pojetí a přístupu k historii jako vědecké disciplíně, v její schopnosti samostatného historického bádání, ve způsobilosti produktivní kontextualizace výsledků jejího výzkumu v rámci relevantní české i zahraniční historiografie, v jejím talentu vytváření vlastních argumentů a výstupů a vymezování se proti osvědčeným a uznávaným autoritám v oboru. Zcela nepochybně k tomuto individuálnímu rozvoji přispěla zkušenost s výzkumem a psaním bakalářské práce, která položila základy autorčina zájmu o téma i předpoklady pro další archivní práci, dále pak aktivní zapojení autorky v týmu a projektech Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, zejména pak v Centru pro orální historii, a v neposlední řadě i autorčiny ambice a nesporný potenciál pokračovat dále ve studiu soudobých dějin na doktorandské úrovni. Tyto aspekty společně vytvořily prostředí a zázemí, které autorku inspirovaly a motivovaly k individuálnímu intelektuálnímu růstu, který bylo a je radost sledovat a podílet se na něm. Jsem přesvědčená, že s obhajobou této práce magisterské brány naší katedry a FHS opouští kvalitní, samostatná a nadějná osobnost, o jejíž akademické práci v budoucnu ještě jistě uslyšíme.

V samotném hodnocení této studie se nejprve zaměřím na silné stránky a přínosné aspekty předkládané práce. Poté zhodnotím její slabší místa a momenty, ve kterých vidím možnost pro další rozpracování a hlubší analýzu. V první, a podle mého názoru nejdůležitější, řadě se jedná o práci, která je založená na původním archivním výzkumu hned ve třech archivech, navíc ve fondech, které před autorkou zatím nikdo nestudoval. Jinými slovy řečeno, práce pracuje s originálními materiály a dokumenty, které často

nebyly ani řádně katalogizované a které právě tato práce a její autorka poprvé vynášejí na světlo k odborné diskusi a integraci do stávajícího stavu poznání o spolkovém životě, jeho sjednocování a likvidaci na přelomu 40. a 50. let dvacátého století. Tento přínos je samozřejmě neocenitelný, nicméně tato práce není v žádném případě pouhou kompilací či deskriptivním narativem nalezených archivních materiálů. Význam této práce spočívá právě ve skutečnosti, že autorka byla schopná nově nalezené materiály odvážně a jasně zasadit do kontextu širší odborné diskuse o významu roku 1948 a konfrontovat je s obecně přijímanými tezemi a argumenty respektovaných historiků tohoto období. Např. podpoření tzv. „Kaplanovy teze“ o tom, že KSČ na začátku své vlády neměla jasný plán jak uplatnit svou nově nabytou moc, ale teprve hledala způsoby, jak ji účinně uplatnit – v tomto případě, že strana neměla jasný plán likvidace spolkového života a že postupovala více méně kontextuálně až nahodile – může znít nezasvěcenému čtenáři možná nezajímavě či banálně. Přitom se jedná o stěžejní moment a přínos této práce, neboť „Kaplanova teze“ až do této doby nebyla postavena na doložitelné, empirické, archivní evidenci, i když byla obecně přijímaná a uznávaná díky nepochybné autoritě svého autora. Tato práce nicméně právě prostřednictvím archivních materiálů (osobní i institucionální korespondence, zápisů ze schůzí, výročních zpráv, komunikace jednotlivých aktérů a akterek, apod.) odhaluje a dokumentuje jasné kontury tohoto procesu ustavování komunistické moci a nadvlády.

Za druhé, tato diplomová práce stojí na (*zejména* pro české historické prostředí) inspirativních argumentech a konceptech současné historie, které práci dodávají váhu, a řadí ji k polemickým a inspirativním příspěvkům. Mezi tyto koncepty a přístupy, se kterými autorka v práci aktivně pracuje, patří zejména využití orální historie; zpochybnění nazírání historie komunistického období pouze prostřednictvím politické historie „událostí“ a navíc jako duality režimu a lidu; rámování historie jako *procesu* a ne *produktu*, o kterém se píše „fakta“; či odmítání jednoduchých konstrukcí dobra a zla, moci a bezmoci, obětí a pachatelů a namísto toho komplexní přístup spoluodpovědnosti všech aktérů událostí v propojených a vzájemně se ovlivňujících vztazích bez nutné relativizace těchto pojmů. Tyto aspekty autorka, podle mého názoru výstižně a přesvědčivě, formuluje a vysvětluje ve své teoreticko-metodologické části, která zároveň jasně poukazuje na integrální místo genderové analýzy a feministického myšlení nejen v této práci, ale autorčině přístupu k oboru, tématu i výzkumu obecně. Na rozdíl od jiných bakalářských a magisterských prací, které stojí na genderové analýze a feministických teoriích, je tato práce ostentativně nevyčleňuje v samostatné kapitole či pasáži, ale téměř neviditelně, ale o to samozřejměji, s nimi teoreticky i analyticky pracuje v průběhu celé práce.

A za třetí, tato práce se vyznačuje jasnou strukturou, důkladným a systematickým zpracováním a čtivým stylistickým pojetím, které jsou zejména pro historické práce tohoto typu velmi důležitými součástmi přitažlivosti a srozumitelnosti pro méně zasvěcené čtenáře či širší publikum. Autorka se, podle mého názoru úspěšně, snaží přiblížit čtenáři atmosféru doby, využít orální historii, detaily archivních dokumentů i vlastní výzkumné kroky a postupy k „zatažení“ čtenáře do děje, k jeho či její aktivní (spolu)účasti na interpretaci a analýze představených zdrojů a argumentů. V tomto ohledu, v neustálé reflexi vlastního vkladu, v pozicionalitě subjektivity, se kterou autorka do projektu vstoupila a zpracovává ho, se velmi výrazně projevuje feministický přístup bez toho, aniž by na něj autorka musela při každé zmínce upozorňovat a odvolávat se na něj.

Na druhou stranu je možné, že přes všechnu autorčinu snahu není úplně jednoduché se v práci orientovat, zejména proto, že pracuje s mnoha institucemi, jejich

zkratkami, stranickými funkcemi a pozicemi, vyžaduje alespoň obecnou znalost historického kontextu a v neposlední řadě čtenářovu ochotu udržet aktivní pozornost při sledování a spojování všech detailů, které práce obsahuje. V tomto ohledu stále vidím prostor ke zlepšení práce ve smyslu srozumitelnosti, jasnější návaznosti sledu událostí a jejich důsledků – zejména při propojování a tudíž naraci „velkých událostí“ a individuálních životů či „banálních“ detailů. To ale samozřejmě není jednoduché a hlavně to vyžaduje velkou časovou investici, která překračuje běžný časový rámec pro psaní diplomových prací. Dalším slabším aspektem práce, který je ale opět pochopitelný, je častá nemožnost artikulace jasných závěrů a spíše nedořčená či spekulativní povaha mnohých argumentů, neboť nalezené dokumenty jsou částečné, neúplné a někdy ne zcela přesvědčivé. V tomto ohledu zcela souzním se závěrečným prohlášením autorky, že závěr práce je vlastně teprve jejím začátkem. Autorka si je sama moc dobře vědoma toho, co jí archivní materiály NEdovolují, jak rozsáhlá je problematika, které se věnuje a jaký střípek poznání její práce představuje. Nicméně, v kontextu neúplnosti empirického materiálu oceňuji především to, že autorka se prameny nechala vést (až k v podstatě jinému hlavnímu tématu práce), citlivě a trpělivě skládala jednotlivé částičky dohromady bez manipulace implikací ve prospěch svých hypotéz, a kde to bylo možné, kloubila inspirativní přístupy (např. právě orální historii či reflexivní naraci) s klasickou politickou a sociální historií.

Na závěr bych chtěla znovu vyzdvihnout celkovou empirickou, koncepční a argumentační vynikající kvalitu předložené práce a přesvědčení, že po určitých úpravách je práce jistě vhodná a přínosná pro publikování. **Před závěrečnou obhajobou proto navrhuji hodnocení 9 bodů a známku výborně (1).**

Věra Sokolová, Ph.D.
vedoucí diplomové práce